

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociální práce

Bakalářská práce

Blanka Sawruková

Sociální služby pro seniory v okrese Chomutov

Social services for seniors in the region Chomutov

Praha 2014

Vedoucí práce: PhDr. Olga Havránková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Olze Havránkové za odborné vedení mé bakalářské práce a za poskytnutí cenných rad.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 2. května 2014

Blanka Sawruková

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá sociálními službami pro seniory v okrese Chomutov. Práce je členěna na dvě části. První část je zaměřena na všeobecné pojmy. Druhá část je zaměřena na oblast Chomutovsko. Hlavním cílem práce je shrnutí sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov.

Klíčová slova

senior, potřeby seniorů, péče o seniory, sociální služby, pečovatelská služba

Abstract

The bachelor thesis deals with social services for the elderly in the district of Chomutov. The work is divided into two parts. The first part is focused on general concepts. The second part focuses on the area of Chomutov. The main goal of this work is the summation of social services for the elderly in the district of Chomutov .

Keywords

senior, needs of seniors, elderly care, social service, care service

Obsah

Obsah	6
Úvod.....	7
1. Stáří.....	8
1.1. Kalendářní věk	8
1.2. Sociální věk	9
1.3. Biologický věk	9
1.4. Psychologický věk.....	10
1.5. Další fakta o stárnutí.....	10
1.6. Obory zabývající se problematikou stárnutí	11
2. Potřeby seniorů.....	12
2.1. Teorie lidských potřeb dle A. H. Maslowa.....	12
2.2. Potřeby seniorů.....	13
3. Péče o seniory	16
3.1. Péče rodiny	16
3.2. Zdravotní péče.....	17
3.3. Sociální péče.....	18
3.4. „Pečuji sám o sebe“	18
4. Sociální služby	19
4.1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.....	19
4.2. Formy poskytování sociálních služeb.....	20
4.3. Sociální poradenství	20
4.4. Služby sociální péče	21
4.5. Služby sociální prevence	23
4.6. Financování sociálních služeb	25
5. Sociálně demografická analýza okresu Chomutov.....	26
6. Cíl výzkumného šetření.....	27
7. Metoda výzkumu.....	28
7.1. Dotazníky	28
7.2. Výsledky dotazníkového šetření.....	29
7.3. Shrnutí dotazníkového šetření	33
8. Sociální služby pro seniory v okrese Chomutov	34
8.1. Členění dle obcí.....	35
8.2. Členění dle služeb.....	40
8.3. Shrnutí sociálních služeb v okrese Chomutov	45
Závěr	47
Použitá literatura	49
Seznam příloh	51

Úvod

Aktuálním tématem současné doby se stává stárnutí obyvatelstva. Statistická data uvádějí, že obyvatelstvo Evropské unie, i samotné České republiky, stárne. Problematika stárnutí a stáří bude v následujících letech stále živým tématem, a to jak v politických a ekonomických otázkách, tak i zejména v otázkách sociálních. Lidský věk se prodlužuje a přibývá starých lidí, kteří potřebují zdravotní a sociální pomoc. Sociální služby pro seniory se již v dnešní době stávají často skloňovaným tématem.

Pro svou bakalářskou práci jsem zvolila téma Sociální služby pro seniory v okrese Chomutov. Toto téma jsem si vybrala proto, že jako sociální pracovníce se v této oblasti často pohybuji. Mnohdy se stávám poradkyní v hledání a výběru vhodné sociální služby pro seniora. Se seniory a jejich rodinami se snažíme najít společná řešení jejich aktuální situace, aby mohli žít spokojeným životem a aby pro ně životní etapa stáří byla příjemnou součástí celého života.

Práce bude rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

První část je zaměřena zejména na pojmy – stáří, potřeby seniorů, sociální služby. Budu vycházet jak z odborné literatury, tak z legislativy vztahující se k sociálním službám, která je v oblasti poskytování sociálních služeb nezanedbatelným pojmem. Jak jsem výše uvedla, cílovou skupinou mé bakalářské práce budou senioři.

V druhé části se zaměřím na oblast Chomutovsko, kde popíši region, který mapuji. Při výzkumu použiji dotazníky s otevřenými otázkami a budu čerpat z informačních zdrojů o sociálních službách v okrese Chomutov.

Hlavním předpokládaným přínosem práce bude shrnutí sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov. Tento souhrn informací by se mohl stát užitečným průvodcem pro seniory, ale i pro jejich blízké okolí. Mnohdy i pro ně – pro nejbližší seniorům může být sdělení o možnosti využívání sociálních služeb užitečná. Data by dále mohly sloužit všem, kteří jsou s oblastí péčí o seniory nějak spjatí. Každý senior má jiné potřeby a někdy je problematické najít optimální řešení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Stáří

„Každý stárne. I ten, kdo si myslí, že se ho stáří netýká, se pomalu a jistě blíží k obávané hranici, kdy „oficiálně“ začíná stáří.“ (Haškovcová, 2010, str.9)

Stáří (sénium) je poslední etapou lidského života. Jde o projev a důsledek sestupných fyziologických změn probíhajících různou rychlostí. (Kalvach a kol., 2004). Na charakteru stáří se podílí řada činitelů, např. zdravotní stav, životní styl, vlivy sociálně ekonomické a psychické.

Starý člověk (senior) je obvykle charakterizován určitou věkovou kategorií. Často je spojován se statutem důchodce – osoba, která odchází do starobního důchodu. Hartl, Hartlová (2000) uvádí, že senior je označení občanů starších 60-ti let.

Dle Grusse (2009) je období raného stáří na nejlepší cestě stát se pozitivním a aktivním životním úsekem. V průběhu tohoto období se lidem stále více daří být samostatnými a aktivními a přispívat tak k sociálnímu životu a celospolečenské produktivitě. Rozhodně se tedy vyplatí se starými lidmi i nadále počítat.

Existuje mnoho pohledů a definic stáří, ale především existují základní kritéria, kterými je možné stáří vymezit. Stáří rozlišujeme například dle věku kalendářního, sociálního, biologického, psychologického.

1.1. Kalendářní věk

Kalendářní věk je nejběžnějším měřítkem, je přesně vymezený, je určen datem narození.

Členění podle Světové zdravotnické organizace (Haškovcová, 2010):

<u>60 – 74 let</u>	vyšší věk, rané stáří, částečné stáří, senescence
<u>75 – 89 let</u>	vlastní stáří, vysoký věk, senium

90 a více let dlouhověkost, patriarchyum

V ekonomicky vyspělých státech se v současnosti posouvá hranice stáří na 65 let.

Z toho důvodu se v poslední době častěji používá následujícího členění (Mühlbacher, 2005):

65 – 74 let – mladí senioři

– převažuje problematika adaptace na nové životní období (odchod do starobního důchodu), problematika volného času, nových nebo obnovených aktivit, seberealizace

75 – 84 let – staří senioři

– změna funkčních zdatností, specifická lékařská problematika, atypický průběh chorob

85 – 94 let – velmi staří

– do popředí se dostává sledování soběstačnosti a zabezpečení

94 a více let – dlouhověkost

– zatím nepatrný zlomek populace, ale počet stoupá v důsledku zvyšování životní úrovně

1.2. Sociální věk

Stáří je možno chápat i jako sociální událost, je to období, které je dáno několika sociálními změnami nebo splněním určitých kritérií – odchod do starobního důchodu. Sociální věk zachycuje změny sociálních rolí, ekonomické situace, životního stylu atd. V určitém pohledu je zde i očekávání od společnosti, jak se budou lidé v daném věku chovat. Jejich chování je v tomto věku často usedlé a klidné.

1.3. Biologický věk

Jde o nejdůležitější prvek v procesu stárnutí. Biologické stárnutí probíhá u každého jedince. Proces je velmi individuální, u každého jedince probíhá jiným způsobem, v jiném čase, je podmíněn jak geneticky, tak i způsobem života jedince. Již v průběhu života jedince probíhá množství stárnoucích procesů, které mají vliv na biologickou stránku organismu (např. fyzická zdatnost).

Pro seniory je typická polymorbidita, tzn. že dotyčný jedinec trpí více nemocemi najednou. Ale může docházet i k tzv. řetězení chorob, kdy jedno onemocnění vyvolává další nemoc. Ve stáří je častá snížená odolnost vůči nemocem – infekce, nádorová

onemocnění, zpomaluje se hojení ran atd. Chronická onemocnění mohou být pro vyšší věk typická. Nemoci se nedaří úplně vyléčit a jejich počet narůstá.

1.4. Psychologický věk

Jde především o vnímání vlastního věku, jak se jedinci sami cítí, poukazuje se na psychický stav jedince.

Jak je výše uvedeno, kalendářní věk nevypovídá o soběstačnosti a ani o zdravotním stavu starého člověka. Stárnutí a stáří je záležitostí velice individuální, lidé stárnou různým tempem. Směrodatnější je v tomto ohledu věk biologický a psychologický, které jsou spolu těsně spjaty, je možné je zásadním způsobem pozitivně ovlivnit, a to zejména životním stylem.

1.5. Další fakta o stárnutí

Dle Grusse (2009) je prodlužování průměrné délky života jedním z největších zisků moderní doby. Pravděpodobnost, že se dožijeme vysokého věku, se ve vyspělých zemích světa zvyšuje díky lepším životním podmínkám, ekonomickému růstu a také díky lékařské péči. Vidina dlouhého a aktivního života je pro jednotlivce velmi příznivá, ale celkové stárnutí společnosti však může být současně důvodem k obavám. Během minulých staletí se lidé dožívali stále vyššího věku a také měli stále méně dětí, což vedlo k zásadní změně věkového složení obyvatelstva. V současné době se touto problematikou zabývají politika, média, ekonomika a celá společnost.

Nedemografové se na demografy obracejí většinou tehdy, potřebují-li zjistit něco o budoucnosti. Demografové se nezabývají pouze budoucností. Zkoumají porodnost, úmrtnost nebo pohyb obyvatel v minulosti a v současnosti, analyzují, jak se mění složení populace a co ovlivňuje jejich dynamiku. Demografické prognózy jsou nezbytným nástrojem politických strategií, vládních činitelů a odborných znalců. Napomáhají jim s odhadováním složení obyvatelstva a s posuzováním důsledků, které budou tyto změny představovat pro nejrůznější oblasti lidského života, sociální systémy nebo celkový ekonomický vývoj. (Gruss, 2009)

Základní fakta o stárnutí:

- od roku 1980 se zdvojnásobil počet osob ve věku nad 60 let,
- do roku 2050 se počet lidí ve věku 80 let zvýší téměř čtyřikrát - na 395 milionů,
- v příštích pěti letech převýší počet osob nad 65 let věku počet dětí mladších pěti let,
- do roku 2050 pak tato věková skupina překoná i počet dětí mladších čtrnácti let,
- většina starších lidí dnes žije v zemích s nízkým a středním příjmem, do roku 2050 se tento poměr zvýší na 80%. (info Světová zdravotnická organizace - World Health Organization, 2012)

1.6. Obory zabývající se problematikou stárnutí

Problematikou stárnutí a stáří se zabývá řada oborů. Zde bych zmínila některé z nich:

- geriatric - nauka o prevenci a léčbě chorob starých lidí
- gerontology - věda zabývající se všestranným studiem jevů stárnutí
- gerontopedagogika - pedagogická disciplína zabývající se výchovou a vzděláváním ke stáří a ve stáří
- gerontopsychiatrie - součást psychiatrie, která se zabývá duševními poruchami a chorobami ve stáří
- gerontopsychologie - dílčí část gerontologie, zabývající se psychologickými aspekty stárnutí, především problémy adaptace a úrovní intelektuálních výkonů
- a jiné

2. Potřeby seniorů

Předpokladem sociálního fungování lidí je uspokojování jejich potřeb.

Každý senior potřebuje v životě uspokojovat všechny své potřeby, jako kdokoli jiný. Často jsou staří lidé odkázáni na pomoc svého okolí. Potřeba péče není ani tak spojená s věkem, ale spíše s poklesem funkčních schopností a soběstačnosti, které mohou omezovat člověka v jeho schopnosti uspokojovat své každodenní potřeby. (Janečková 2005).

2.1. Teorie lidských potřeb dle A. H. Maslowa

Zřejmě nejznámější teorii, která se týká lidských potřeb, vytvořil americký psycholog Abraham Harold Maslow (1908-1970).

Maslow ve své teorii uznává existenci specifických lidských potřeb, které motivují jedince k jeho chování. Ve své teorii lidských potřeb uspořádal lidské potřeby na určité úrovni (Drapela, 2003).

System uspořádání lidských potřeb je často ilustrován ve formě pyramidy (viz obrázek):

Fyziologické potřeby - jsou to základní potřeby, Maslow do těchto potřeb řadí jídlo, pití, spánek, dýchání, zdraví, správnou teplotu, hygienu. Fyziologické potřeby jsou přítomné v každé lidské bytosti od počátku života. Např. je-li člověk hladový, podřídí se vše

potřebě uspokojení hladu, ostatní potřeby z žebříčku lidských potřeb v tu chvíli ustupují do pozadí.

Potřeby bezpečí - každý jedinec potřebuje pocit bezpečí, žít beze strachu, úzkosti a zmatku. Patří sem i struktura, řád, organizovaná a fungující společnost, která člověka ochrání před tyraní, kriminálními živly atd. Potřeba bezpečí je zvláště silná v raném věku.

Potřeba náležitosti, lásky - jakmile jsou uspokojeny fyziologické potřeby a potřeby bezpečí, touží jedinec po lásce, citovém vztahu a chce někam patřit.

Potřeba úcty, uznání - až na výjimky mají tyto potřeby všichni lidé. Patří sem např. sebeúcta - vědomí zvládnutí životních nároků, dále pak úcta druhých, uznání.

Potřeba sebeaktualizace - jedinec se touží stát vším, čím by mohl být, je zde touha po sebenaplnění.

Nižší potřeby (fyziologické potřeby a potřeby bezpečí) zajišťují fyziologické přežití jedince. Vyšší potřeby (potřeby náležitosti, lásky a potřeby úcty, uznání) zajišťují duševní pohodu a rozvoj osobnosti. Následuje potřeba sebeaktualizace, která je nikdy nekončícím procesem. (Maslow in Drapela, 2003, str.137-140)

2.2. Potřeby seniorů

Během života se potřeby člověka neustále mění. Pokud se zaměříme na potřeby seniorů, tak mezi zásadní potřeby patří pocit jistoty a bezpečí, touha po důvěře, stabilitě, jistotě a spolehlivosti. Co se týče bezpečí, jde zejména o bezpečí fyzické a psychické, podstatné je pro seniory i finanční zabezpečení. Často se snažíme seniorům pomáhat, ale naše snahy mohou vést k přílišnému ochraňování a může se tak rozvíjet nežádoucí závislost seniora na jeho okolí. Je třeba si uvědomit, zda naše snaha ochraňovat seniora neomezuje jeho vůli rozhodovat o sobě, svých činnostech a o svém životě. (Pichaud, Thareauová in Dvořáčková, 2012)

Uspokojovat vlastní potřeby je důležité pro člověka v každém věku. Tyto potřeby si dokáže uspokojit vlastními silami sám, anebo je naopak závislý na jiné osobě, na pomoci druhých. Jedná se zejména o velmi raný věk člověka nebo pak o období seniorského věku.

V postupném stárnutí jedince se hierarchie potřeb mění. Je obvyklé, že do popředí se dostávají fyziologické potřeby. Tím ale není myšleno, že ostatní druhy potřeb se vytrácejí. Senioři si potrpí na dobře připravené jídlo, které jim nezpůsobí problémy se zažíváním a vyprazdňováním. Je běžné, že potřebují více spánku a více odpočinku, a to nejen v noci, ale i ve dne. Některé fyziologické potřeby ustupují do pozadí, např. požívání tekutin, sexuální potřeby, péče o vlastní hygienu těla, úpravu zevnějšku. U každého je obměňování hierarchie potřeb proces individuální.

Pichaud, Thareauová (1998) zmiňují, že co se týče např. potřeby hygieny, mohou mít někteří senioři z minulosti nastaveny jiné normy. Může pak docházet k nepříjemnostem, kdy senior přichází do zařízení sociální péče a je přesvědčován ze strany pečovatelů o potřebě každodenní hygieny, což senior považuje za zbytečné a vysvětluje to tím, že když celý den nic nedělal, nemusí se mýt.

Senioři v důsledku svého přibývajících věku více prožívají strach z onemocnění, ze ztráty životního partnera. Mají strach i z toho, že by mohli být na někom závislí. Někteří senioři do poslední chvíle si nechtějí přiznat, že potřebují pomoc druhé osoby. Často nezvládání určité situace dlouho skrývají. Mají strach z nové situace, které by mohli využít, např. pomoc pečovatelek. Mohou to považovat za zásah do jejich soukromí. Později, vzhledem k tomu, že jim ubývají známí a přátelé, může právě přítomnost pečovatelek nebo asistentů či jiných pracovníků z pomáhajících profesí nahradit chybějící článek denního programu, denního rituálu.

Pichaud, Thareauová (1998) také uvádějí, že pocit bezpečí může každý jedinec pociťovat různě intenzivně. Senioři, kteří mají kruté zkušenosti s nouzí a nedostatkem, často strádají jídlo do zásoby. Dále je pro seniory důležitá i fyzická potřeba bezpečí. Senioři si pocit bezpečí posilují kompenzačními pomůckami nebo doprovodem pečovatelky k lékaři.

Pro seniora je důležitý i pocit uznání a pocit užitečnosti. Někteří se snaží být užiteční vůči své rodině. Ale je mnoho seniorů, kteří se ve svém seniorském věku stávají dobrovolníky a vykonávají činnost ve prospěch jiných lidí. Dělají společnost jiným seniorům - svým vrstevníkům, připravují kulturní vystoupení.

Mnozí senioři neopomíjejí potřebu seberealizace. I v pozdním věku se snaží dohnat to, co v mladším věku nestihli. Často pobývají na zahradách, chalupách, cestují a stěžují si na nedostatek času.

Nezanedbatelným pojmem jsou intelektuální potřeby. Mnoho seniorů se zúčastňuje různých vzdělávacích programů a kurzů. V dnešní době využívají jak možnosti přednáškové formy, tak možnosti e-learningového vzdělávání. E-learningového nebo-li virtuálního vzdělávání využívají zejména ti jedinci, kteří se nemohou přednášek zúčastnit osobně, ať už je to z důvodu jejich ztížené dostupnosti, zdravotních, časových nebo finančních důvodů.

3. Péče o seniory

Péče o osoby, které se z jakéhokoliv důvodu nemohou o sebe postarat samy, patří k morálním povinnostem těch lidí, kteří jsou schopní. Tak je tomu již po celá staletí u všech kulturních národů, kde jim současně byla poskytována úcta k jejich stáří a moudrosti. (Rheinwaldová, 1999)

Starý člověk je považován za neaktivního či neproduktivního a předpokládány jsou i zdravotní změny involučního charakteru – např. ztráta funkčních schopností, postupná ztráta soběstačnosti, multimorbidita. Toto je stereotypní pohled na stáří. Staří lidé jsou zahrnuti do stejnorodé skupiny bez individuálních rozdílů, která je pro společnost spíše zátěží, neboť odčerpávají významnou část společenských zdrojů na financování důchodů, na pokrytí nákladů zdravotní a sociální péče. Tento pohled postrádá jakoukoliv snahu o nalezení pozitivního náhledu na hodnoty stáří. Je opomíjena významná role velkého počtu seniorů, kteří jsou společnosti významným přínosem nebo svůj čas naplňují smysluplnými činnostmi. (Matoušek a kol., 2005)

V každé etapě života člověka provází péče o člověka. Po narození o dítě pečují lékaři, zdravotní sestry, v neposlední řadě rodiče. Bez jejich péče by se nikdo z lidí při vstupu do života neobešel, nedokázal by se udržet při životě. Postupem času člověk začíná péči o svou osobu zvládat sám, stává se plně soběstačným. V životě nastávají události, které člověka opět vrací do role závislosti, kdy nemůže péči o svou osobu zvládnout sám. Příkladem takové situace je náhle vzniklá vážná nemoc nebo úraz. Ale mohou to být i na první pohled pro někoho banální záležitosti, jako je ztráta finanční jistoty.

Péči o seniory můžeme rozdělit do různých forem dle typu pečovatele: péče rodiny, péče zdravotnická, sociální péče a v neposlední řadě bych zmínila péči tzv. „o sebe sama“.

3.1. Péče rodiny

Péče rodiny o seniora je známa od pradávna. Senior se často převodem svého majetku na děti zabezpečoval, aby bylo o něj pečováno v době, kdy už mu nebudou

stačit síly. A k tomu nemohu necitovat Jiřinu Šiklovou: „Dnes mnozí uvádějí, jak idylické bylo tehdy soužití starých a mladých a jak jsou na tom dnes generace seniorů špatně. Idealizujeme si minulost, protože to tak chceme vidět, ale smlouvy o vejminku, povídky venkovských farářů, obrozenců, jakými byli J. Š. Baar, páter Vrba, V. V. Rais, Třebízský, Heyduk nebo Neruda vypovídají o něčem jiném.“ (str.8, 2006, Bydlení pro seniory). Dále Šiklová (2006) zmiňuje, že tzv. výměnek byla vlastně obchodní smlouva, kterou uzavřeli rodiče s jejich dětmi o ubytování a dalším zajištění starých lidí. Smlouva byla uzavřena před notářem, farářem, sousedy a všichni ji museli plnit. Samozřejmě ne vždy se to dařilo.

Každému člověku je nejlépe doma. Domácí prostředí je území, které dobře známe, máme pocit jistoty, bezpečí. V dnešní době již nejsou obvyklé vícegenerační rodiny. Ale stále je rodina pro seniora určitá jistota. Ve většině rodin se dospělé děti o svého rodiče - seniora postarají. Péči jim poskytnou způsobem častějších návštěv a zajišťování určitých služeb, jako jsou nákupy, doprava k lékaři, pomoc v domácnosti. V případě, že bydliště seniora je vzdálenější, rozhodnou se o přestěhování seniora do svého domova. Ne vždy se to může setkat s pozitivním výsledkem. Senior si nedokáže zvyknout na nový domov a členové domácnosti taktéž mohou pocítit narušení svého teritoria, péče o seniora se může zdát náročným, zatěžujícím problémem.

Z vlastní zkušenosti a častým setkáváním se seniory a jejich rodinnými příslušníky se kloním k poskytování péče seniorovi v jeho domácím prostředí. Snažím se apelovat na rodiny, aby přesun seniora vždy důkladně zvážili.

Následně bych zmínila další možnost péče o seniora, těmi jsou zdravotní péče a sociální péče.

3.2. Zdravotní péče

Zdravotní péče je poskytována ve zdravotnických zařízeních - např. nemocnicích, kde jsou k dispozici základní oddělení chirurgické, interní, gynekologické. Dále je často potřebná péče poskytovaná v psychiatrických léčebnách, kde ne vždy je zřízeno gerontopsychiatrické oddělení. Nezanedbatelnou součástí zdravotnických zařízení jsou oddělení následné péče - rehabilitační a doléčovací

oddělení. Dalšími poskytovateli, kteří jsou zařazeni do zdravotní péče, jsou hospice. Jsou to zařízení, která poskytují péči nevyлéčitelně nemocným. Mohou poskytovat službu i rodinám nemocných, kteří využijí tzv. odlehčovacího pobytu, což je dočasný pobyt seniora v hospicu. Rodina, která o seniora pečuje, si v té době chce odpočinout nebo odjíždí např. na dovolenou. Existuje i domácí hospicová péče, nazývána také mobilní hospic. Potřebná péče, která je klientovi poskytována v hospicu, je tak zajištěna v domácím prostředí. V domácím prostředí může být poskytována i odborná zdravotní péče. Většinou tuto zdravotní službu poskytují agentury zdravotní péče. Zajišťují je kvalifikované zdravotní sestry. Jedná se zejména o podávání léků. Senior nepotřebuje mít celodenní dozor nemocničního personálu, pouze nezvládá dílčí úkony v aplikaci léků a je pro něj přínosem pobyt v domácím prostředí.

3.3. Sociální péče

Poskytování sociální péče vychází ze zákona o sociálních službách. Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení (§ 38, z. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách). Více se o službách sociální péče zmíním v kapitole č. 4. Sociální služby.

3.4. „Pečuji sám o sebe“

Poslední zmíněná forma péče, nazvala bych ji tzv. „pečuji sám o sebe“, je často pro samotného seniora velmi důležitá. Zvládání běžných úkonů a péči o svou osobu znamená posilování sebedůvěry seniora a potvrzování, že sice člověk je v jedné z posledních etap svého života, ale stále má smysl žít. Někdy je pro ně velmi důležité i zvládat alespoň dílčí úkony běžného života. Někteří senioři říkají, že: „... dokud se zvednu sám z postele nebo dokud si dojdou sám nakoupit a sám si vyberu na co mám chuť, tak to pořád má smysl žít...“. Často tito senioři ve vyšším věku již sice potřebují péči jiné osoby (pomoc s hygienou, úklid domácnosti, atd.), ale určitě to pro ně nemusí znamenat, že smysl života je ztracený.

4. Sociální služby

V současné době se apeluje na pohled, kdy senior se stává rovnocenným partnerem ve vztahu k pečovatelům a poskytovatelům sociálních služeb. Hovoří se zejména o změně z pasivního pacientství na aktivní klientství. Což znamená, aby zejména samotný senior se podílel na rozhodování o svých potřebách, přáních a životních cílech, a nebyl pouze bezmyšlenkovitě vtáhnut do koloběhu sociálních služeb.

„Úkolem sociálních služeb je napomáhat osobám řešit jejich nepříznivou sociální situaci, do které se dostaly z důvodu věku nebo nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné osoby nebo z jiných vážných důvodů.“ (Králová, Rážová, 2012, str.13)

Poskytování sociálních služeb, rozsah a jejich forma musí zachovávat lidskou důstojnost.

4.1. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který vešel v platnost 1. ledna 2007, přinesl zásadní změny do oblasti sociálních služeb. Změny spočívaly v novém pojetí samotných sociálních služeb, jejich forem, druhů a podmínek poskytování a dále i v novém přístupu k finančnímu zajištění osob, které pomoc v nepříznivé sociální situaci potřebují. (Králová, Rážová, 2012)

Dle zákona č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je sociální služba činnost nebo soubor činností zajišťující pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení.

Základními charakteristikami nového systému jsou následující znaky:

- primárním cílem je poskytnutí relevantních informací osobě, která se ocitla v nepříznivé sociální situaci tak, aby ji pokud možno mohla řešit sama a vlastními silami,
- v případě, že informace nestačí, nastupují sociální služby,

- sociální služby by měly být individualizované, vybrané dle potřeb konkrétní osoby,
- sociální služby by měly podporovat samostatnost klientů a předcházet delšímu trvání nepříznivé sociální situace,
- kvalita poskytování sociálních služeb musí být v souladu s dodržováním lidských práv a základních svobod a musí zachovávat lidskou důstojnost osob. (Matoušek a kol., 2011)

Zákon č. 108/2006 Sb. vymezuje 3 základní oblasti sociálních služeb:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče,
- služby sociální prevence.

4.2. Formy poskytování sociálních služeb

Uvedené typy sociálních služeb se mohou realizovat ve formě pobytové, ambulantní nebo terénní. Pobytové služby jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Ambulantní služby jsou služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena, popřípadě dopravována do zařízení sociálních služeb; v tomto případě není součástí poskytovaných služeb ubytování. Terénními službami se rozumí služby, které jsou osobám poskytovány v jejich přirozeném sociálním prostředí.

Nyní se budu věnovat jednotlivým sociálním službám podrobněji.

V zákoně o sociálních službách je uveden podrobný výčet druhů a forem sociálních služeb. Ve své práci se zaměřím na ty, které se týkají dané cílové skupiny seniorů. Vycházím zejména z informací uvedených v zákoně o sociálních službách 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a na internetovém portále MPSV.

4.3. Sociální poradenství

Základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb je dle § 37 sociální poradenství. Sociální poradenství se dále rozděluje na základní a odborné.

Základní sociální poradenství poskytuje osobám základní informace, které mohou přispět k řešení jejich nepříznivé situace. Základní poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb.

Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby jednotlivých okruhů sociálních skupin osob v odborných poradnách (např. manželská, občanská poradna, poradna pro seniory, finanční poradna atd.).

Služby sociálního poradenství se poskytují bezúplatně.

4.4. Služby sociální péče

Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení, a to zejména v situacích, kdy to jejich nepříznivá situace vyžaduje.

Osobní asistence se poskytuje v přirozeném sociálním prostředí osobám se zdravotním postižením a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc nebo asistenci jiné osoby. Předem je dohodnutý rozsah a čas poskytované služby. Jedná se zejména o pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti atd. Služba je poskytována za úplatu.

Pečovatelská služba se poskytuje dětem, osobám zdravotně postiženým a seniorům, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby. Služba je poskytována v domácím prostředí osob nebo v zařízeních sociálních služeb. Pečovatelská služba poskytuje pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím atd. Služba se poskytuje za úplatu. Existuje zde výjimka, kdy bezúplatně je poskytována pečovatelská služba účastníkům odboje¹. Do 1. 1. 2014 byla bezplatná pečovatelská služba poskytována i pozůstalým manželům (manželkám) po účastnících odboje starším 70 let. Bezplatná pečovatelská služba je poskytována také rodinám, ve kterých se narodily současně 3 nebo více dětí, a to do 4 let věku těchto dětí.

¹ Zákon č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození. Zákon č. 462/1919 Sb., o propůjčování míst legionářům.

Tísňová péče je terénní služba, kdy je poskytována nepřetržitá distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami, které jsou vystaveny stálému riziku ohrožení zdraví nebo života, a to v případě, že se náhle zhorší jejich zdravotní stav nebo schopnosti. Cílem služby je, aby uživatel pomocí této služby např. posílil nebo udržel svou soběstačnost a oddálil tak nutnost umístění v pobytovém zařízení. Pro uživatele to svým způsobem může znamenat i psychickou a sociální pohodu a pocit bezpečí ve svém domově.

Průvodcovské a předčitatelské služby jsou poskytovány osobám, jejichž schopnosti jsou sníženy z důvodu věku nebo zdravotního postižení (zrakové nebo kombinované postižení), a to v oblasti orientace nebo komunikace, a napomáhají jim osobně si vyřídit vlastní záležitosti. Průvodcovské služby pomáhají s orientací v terénu, v budově, může být poskytnuta pomoc při doprovodu na určité místo a zpět atd. Předčitatelské služby mohou pomoci např. s korespondencí, se seznámením se s návody na použití atd. Jsou to služby terénní a ambulantní.

Odlehčovací služby jsou pobytové, ambulantní nebo terénní služby, které jsou poskytovány osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění či zdravotního postižení. Cílem služby je zastoupit pečující osobu, rodinu a vytvořit jim tak prostor pro osobní odpočinek, relaxaci nebo vyřízení si osobních záležitostí. Současně může pomoci předcházet sociální izolaci, uživateli se rozšiřují sociální kontakty.

Centra denních služeb poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění či zdravotního postižení. Uživatelům centra umožňují aktivní prožití dne se svými vrstevníky (případně s osobami s podobným onemocněním, postižením). Některá centra mohou nabídnout i pomoc při osobní hygieně nebo pomoc při zajištění stravy. Cílem je mimo jiné předcházení sociální izolace a rozvíjení stávající soběstačnosti.

Denní a týdenní stacionáře poskytují ambulantní služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení a osobám s chronickým duševním onemocněním. Denní stacionáře poskytují služby v denních hodinách,

týdenní stacionáře poskytují služby v pracovních dnech. Stacionáře, stejně jako jiné služby, podporují individuální potřeby uživatelů.

Domovy pro osoby se zdravotním postižením poskytují celodenní pobytové sociální služby zdravotně postiženým osobám, které vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu a sociální situaci už nemohou žít samostatně ve svém domácím prostředí a jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby.

Domovy pro seniory poskytují pobytové služby osobám – seniorům, kteří mají sníženou soběstačnost především z důvodu věku a jejich situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné osoby. Jsou jim poskytovány služby, které vyhovují jejich potřebám, s ohledem na individualitu každého seniora.

Domovy se zvláštním režimem poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, a osobám se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, které mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění. Režim v těchto zařízeních při poskytování sociálních služeb je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob. Veškeré služby se poskytují vždy s ohledem na respekt důstojnosti člověka a jejich práva. Nedílnou součástí všech pobytových sociálních služeb pro seniory je podpora prožití důstojného stáří.

4.5. Služby sociální prevence

Služby sociální prevence jsou zaměřené na osoby, jejichž nepříznivá sociální situace je způsobena krizovou sociální situací, životními návyky a způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňujícím prostředím, ohrožením jejich zájmů a práv trestnou činností jiných osob. Mezi služby sociální prevence patří takové druhy sociálních služeb, které napomáhají osobám ohroženým sociálním vyloučením překonat jejich nepříznivou sociální situaci a chránit tak společnost před vznikem a působením nežádoucích sociálních jevů.

Telefonická krizová pomoc je terénní služba, která se poskytuje na přechodnou dobu osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života nebo i jiné životní

situaci, kterou přechodně nemohou zvládnout vlastními silami. Uživatel může získat pocit úlevy, podporu, informace o navazujících službách. V současné době existuje krizová pomoc i prostřednictvím chatu, e-mailu, skypu, přičemž jako ta „nejrychlejší“ se stále uvádí telefonická. Zřejmě nejznámější pojem v této oblasti poskytování telefonické krizové pomoci je Linka důvěry.

Azylové domy poskytují pobytovou službu na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Osobám je poskytnut pobyt v důstojném prostředí. Služba se poskytuje za úplatu.

Krizová pomoc je služba terénní, ambulantní nebo pobytová, která je poskytována osobám, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života a přechodně nemohou řešit svoji nepříznivou sociální situaci vlastními silami. Služba poskytuje ubytování, stravu, terapeutickou činnost, pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje bezúplatně.

Intervenční centra poskytují služby osobě, která je ohrožena domácím násilím. Uživatelé kontaktují centra sami nebo na doporučení policie, která v jejich domácnosti zasahovala a vykázala pachatele násilí na 10 dní ze společné domácnosti. Mimo jiné má policie povinnost tyto skutečnosti nahlásit do 48 hodin intervenčnímu centru.

Nízkoprahová denní centra poskytují ambulantní služby, popřípadě terénní osobám bez přístřeší, kdy mohou tyto osoby využít např. poskytnutí podmínek pro vykonání osobní hygieny nebo mají možnost prostor pro úpravu stravy, případně pomoc při zajištění stravy atd. Služba se poskytuje bezúplatně.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením jsou ambulantní, popř. terénní služby, které jsou poskytovány osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohrožených sociálním vyloučením. Nabízejí příležitost pro setkávání se s novými lidmi, mohou získat podporu při řešení životních situacích.

4.6. Financování sociálních služeb

Nezanedbatelným pojmem ve vztahu k poskytování a využívání sociálních služeb je jejich financování.

Vzhledem k tomu, že téma financování je sice důležité, ale velmi obsáhné, zmínila bych zde jen základní informace.

Jak Matoušek (2011) uvádí, s příchodem zákona o sociálních službách, se od 1. 1. 2007 změnil i systém financování sociálních služeb. Funguje zde systém vícezdrojového financování.

Jednak jsou sociální služby financovány přímo ze strany uživatelů. Nový systém přinesl novou sociální dávku - příspěvek na péči, kde jedním z cílů zavedení této dávky bylo zabezpečit svobodnou volbu způsobu zabezpečení služeb. Příjemce si z této dávky hradí potřebné služby dle svého výběru. Dále jsou sociální služby financovány dotacemi ze státního rozpočtu, rozpočtu kraje a obce. Finanční prostředky jsou rozdělovány mezi jednotlivé poskytovatele sociálních služeb.

Mimo výše uvedené finanční prostředky mohou poskytovatelé sociálních služeb využívat i platby od zdravotních pojišťoven (v případech, kde to zákon umožňuje), z fondů, nadací, sponzorů, dárců.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V teoretické části jsem charakterizovala obecné pojmy jako jsou stáří, senior, potřeby seniorů, péče o seniory. Dále jsem se podrobně zabývala termínem sociální služby. Nyní se zaměřím na analýzu sociálních služeb v okrese Chomutov. Nejprve popíši daný region, který jsem si vybrala pro svou práci. Následně se již budu věnovat samotnému výzkumu a v závěru shrnu zjištěné informace.

5. Sociálně demografická analýza okresu Chomutov

Okres Chomutov leží v jihozápadní části Ústeckého kraje. Svou rozlohou 935 km² patří mezi středně velké okresy České republiky. V Ústeckém kraji je po okresech Louny a Litoměřice třetím největším okresem. Okres Chomutov má cca 125 tisíc obyvatel.

V okrese Chomutov se nachází 44 obcí, z nichž 8 má statut města. V okrese je 5 obcí s pověřeným obecním úřadem² (Chomutov, Jirkov, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Vejprty), a z toho jsou 2 obce s rozšířenou působností³ (Chomutov, Kadaň).

Ve statistikách Českého statistického úřadu se uvádí, že k 31. 12. 2012 bylo v okrese bezmála 18 tisíc seniorů starších 65 let, což je cca 14% z celkového počtu obyvatel okresu Chomutov.

Dále ze statistik Českého statistického úřadu zjistíme, že se každý rok zvyšuje počet seniorů starších 65 let, a to jak v okrese Chomutov, tak v celé České republice.

	2004	2006	2008	2010	2012
Počet obyvatel v ČR - celkem	10.221 tis.	10.287 tis.	10.468 tis.	10.533 tis.	10.516 tis.
Počet obyvatel v ČR - nad 65 let	1.435 tis. /14 %	1.482 tis. /14,4 %	1.556 tis. /14,9 %	1.636 tis. /15,5 %	1.768 tis. /16,8 %
Počet obyvatel v okrese Chomutov - celkem	125.104	125.040	126.353	127.218	125.306
Počet obyvatel v okrese Chomutov - nad 65 let	13.653 / 10,9 %	14.390 /11,5 %	15.194 /12,0 %	16.046 /12,6 %	17.751 /14,2 %

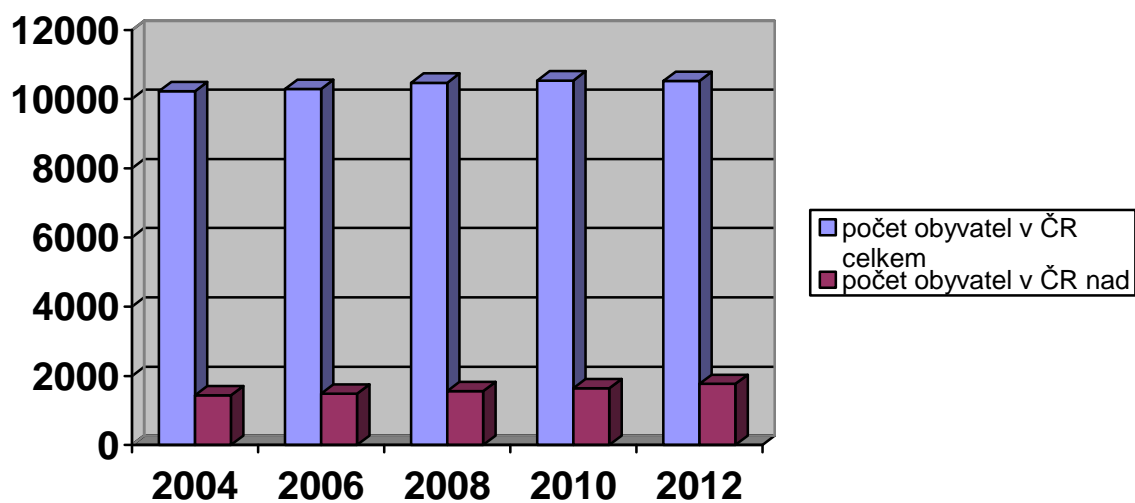
([http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov_cr/\\$File/CZ0422.pdf](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov_cr/$File/CZ0422.pdf) z 14.3.2014)

² pověřeným obecním úřadem je obecní úřad, který v rámci své přenesené působnosti vykonává na svém území státní správu (v souladu se zák. 128/2000 Sb., o obcích)

³ obecní úřad obcí s rozšířenou působností má oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc (v souladu se zák. 128/2000 Sb., o obcích)

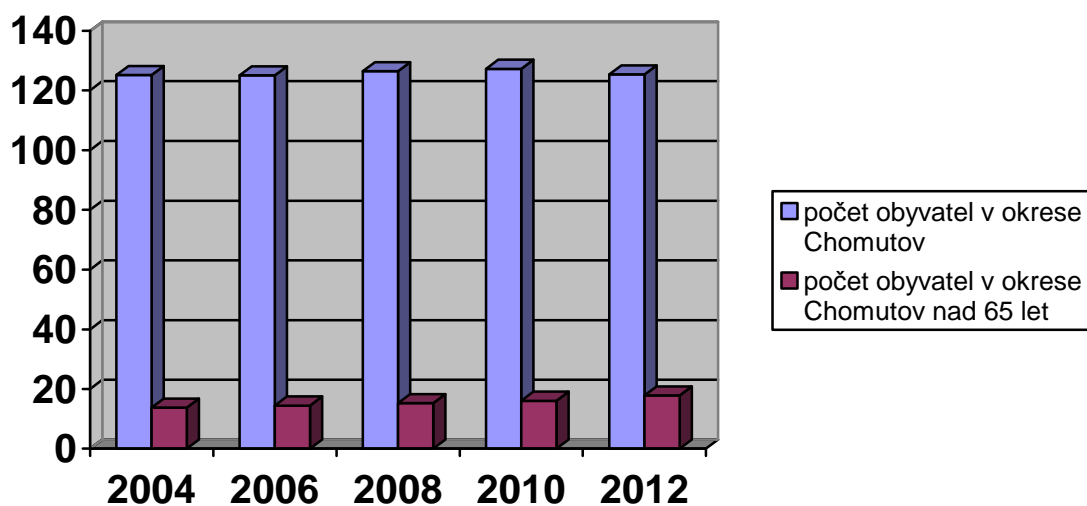
Graf č. 1

Počet obyvatel v ČR
v porovnání s počtem obyvatel starších 65 let (uvedeno v tisících)

Graf č. 2

Počet obyvatel v okrese Chomutov
v porovnání s počtem obyvatel starších 65 let (uvedeno v tisících)

6. Cíl výzkumného šetření

Pro oblast výzkumu jsem si zvolila seniory, kteří hledají pomoc v sociálních službách.

Za výzkumný problém jsem stanovila nedostatečnou informovanost občanů o sociálních službách pro seniory.

Účelem výzkumu je zmapování sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov.

Za výzkumnou otázku si pokládám: Je v okrese Chomutov dostatek sociálních služeb pro seniory? Jsou senioři o sociálních službách dostatečně informováni?

Na základě výše zmíněného byl stanoven výzkumný cíl zmapovat sociální služby pro seniory. Potvrdit nebo vyvrátit názor, že v okrese Chomutov je dostatek sociálních služeb pro seniory a že senior žijící v okrese Chomutov není nucen využívat potřebné služby ve vzdálenějším regionu.

7. Metoda výzkumu

V souladu s výzkumným problémem jsem zvolila kvalitativní výzkum - dotazníky s otevřenými otázkami.

Disman (2002) uvádí, že v kvalitativním výzkumu výzkumník vede respondenta k tomu, aby mu sdělil co nejvíce, a doufá, že respondent vybere vše, co považuje za důležité a vhodné. Odráží se zde respondentova znalost, zkušenost, jeho postoje, pocity. Kvalitativní výzkum nám tak pomáhá rozumět pozorované realitě.

7.1. Dotazníky

V přípravné fázi výzkumu jsem vypracovala dotazník s otevřenými otázkami, který jsem vyzkoušela na malém vzorku respondentů. Jak Hendl (2005) uvádí, účelem přípravné fáze je určit adekvátnost obsahu otázek a srozumitelnost dotazníku. Po zrevidování a zapracování připomínek jsem vytvořila finální verzi dotazníku.

Jak jsem již výše uvedla, při výzkumu jsem se obrátila na sociální pracovníky/pracovnice na obecních úřadech, které se setkávají se seniory hledající pomoc nebo radu. Žádný z pracovníků/pracovnic nemá v náplni práce výhradní cílovou skupinu senioři, tzn. že senioři se obracejí na kohokoliv z těchto pracovníků.

K realizaci dotazníkového šetření jsem využila internetové aplikace <http://www.mojeanketa.cz>. Dotazníky jsem rozeslala na e-mailové adresy sociálních pracovníků/pracovnic obcí s pověřeným obecním úřadem okresu Chomutov. V doprovodném dopise jsem požádala pracovníky/pracovnice o vyplnění dotazníku, byli informováni o účelu realizace dotazníkového šetření.

Respondentům bylo položeno 10 otevřených otázek. Dotazníkové šetření probíhalo v období leden 2014 – duben 2014.

Bylo osloveno celkem 21 sociálních pracovníků. Všichni tito pracovníci jsou zaměstnanci některého z obecních úřadů na odboru sociálních věcí v okrese Chomutov. Respondenti byli osloveni prostřednictvím veřejně přístupného e-mailového kontaktu. Návratnost byla vysoká - z celkového počtu 21 oslovených respondentů bylo vyplněno 16 dotazníků, tzn. že návratnost byla 76%.

7.2. Výsledky dotazníkového šetření

V úvodu dotazníkového šetření byl respondent tázán na pohlaví a věk. Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že výkon profese sociálního pracovníka na obecních úřadech okresu Chomutov vykonávají především ženy. Ale je všeobecně známo, že tato skutečnost není nijak výjimečná, je spíše obvyklá a platí i pro jiné regiony. Věková struktura dotazovaných byla 33 - 59 let, průměrný věk respondentů je 49,2 let.

Otázka č. 1

S čím se na Vás senioři z oblasti sociálních služeb obracejí? O které služby se zajímají?

Respondenti se nejčastěji shodli, že senioři se na ně obracejí s dotazy na pobytové služby, pečovatelskou službu. Dále se informují všeobecně o možnostech bydlení pro seniory, dům s pečovatelskou službou. Také žádají základní poradenství z oblasti poskytování dávek - příspěvek na péči, popř. průkaz ZTP.

Respondent č. 9 uvádí: „Žádané je poradenství - jak pomoci se zajištěním různých služeb, co kde existuje, na co by byl nárok, jak a kde si to vše mohou zařídit, co to stojí apod.“

Otázka č. 2

Se žádostí o pomoc nebo radu se na Vás obrazejí samotní senioři nebo spíše jejich rodina, popř. jejich okolí?

Zde se respondenti ve většině shodují, že je to 50 % seniorů a 50 % rodina, známí, blízké okolí.

Respondent č. 3 uvádí: „... senioři se spíše zajímají o služby s výhledem (zatím ji nepotřebují, ale ptají se, jak to bude až ...). Rodina a známí se zajímají spíše v okamžiku, kdy senior již sám situaci nezvládá ...“

Pouze u jednoho respondenta - u respondenta č. 13 se objevila zmínka o depistáži.

Respondent č. 13 uvádí: „Je to různé, někdy sami, někdy rodina. Jinak vyhledáváme pomocí depistáží.“

Otázka č. 3

Jak jim jste schopni pomoci?

Respondenti uváděli, že jsou schopni seniorům pomoci poradenstvím, podáním základních informací, dále mohou seniorům pomoci s navázáním služby, případně jsou jim k dispozici v terénu a za službou nebo další pomocí je doprovodí.

Respondent č. 10 uvedl: „Prvotní je poradenství - co vůbec existuje a co by jim mohlo pomoci v jejich konkrétní situaci. Pak jsme schopni nabídnout další pomoc - při vyplnění žádostí a s tím spojeného zařizování (kam, co a jak podat), doprovod, ...“

Otázka č. 4

Jsou poskytovatelé sociálních služeb v okrese Chomutov ochotni s Vámi spolupracovat?

V této otázce se shodli všichni respondenti, že poskytovatelé sociálních služeb jsou ochotni s nimi – sociálními pracovníky spolupracovat. Někteří dodali, že samozřejmě v rámci možností.

Respondent č. 9 uvedl: „Ochota spolupracovat je. Jiná věc je co za služby se nabízí a hlavně jaké jsou lhůty (např. při umístění do zařízení se čeká dlouho a senior je často již v neutěšené situaci)...“

Otázka č. 5

Kterých služeb pro seniory je dle Vašeho názoru v okrese Chomutov přebytek?

U této otázky se opět odpovědi respondentů shodují, že dle jejich názoru nejsou přebytky sociálních služeb pro seniory.

Respondent č. 8 uvedl: „O přebytku služeb nevím, naopak je dle mého názoru služeb nedostatek.“

Otázka č. 6

Kterých služeb pro seniory je dle Vašeho názoru v okrese Chomutov nedostatek?

V této otázce se odpovědi respondentů výrazně odlišovaly. Mezi sociální služby, kterých je dle jejich názoru nedostatek, řadí osobní asistenci, odlehčovací službu, pečovatelskou službu, domov se zvláštním režimem, denní centra pro seniory. Dále pak uvádějí i další služby nebo péči, a to: levné bydlení pro seniory, paliativní péče, dobrovolníci.

Respondent č. 4 uvedl: „Občas slyším o nedostatku odlehčovací služby, ale dle mého názoru jde zejména o nárazové situace.“

Respondent č. 7 uvedl: „Nedostatek je ubytovacích zařízení. Především pro seniory, kteří na tom nejsou zdravotně moc dobře a nemají dostatečný důchod, nebo nemají důchod vůbec žádný a žijí osaměle.“

Otázka č. 7

Myslíte si, že jsou služby pro seniory, které jsou na hranici nedostatku nebo v blízké době hrozí, že jich bude nedostatek? (např. vzhledem ke stárnutí obyvatelstva)

Tato otázka nebyla ani tak o zkušenosti ze sociální práce se seniory, ale šlo spíše o zamyšlení nad budoucností sociálních služeb pro seniory. Respondenti v odpovědích na otázku vycházeli ze současné spolupráce se seniory a v podstatě zmiňovali problémy, které již nyní se seniory řeší a které se budou dle jejich názoru množit.

Společným jmenovatelem většiny odpovědí byly finance. Respondenti poukazovali na možný problém s financováním sociálních služeb a tím pádem omezování kapacity sociálních služeb. Dále se pak často objevila odpověď, že bude nedostatek sociálních služeb pro nízkopříjmovou část obyvatelstva.

Respondent č. 1 uvedl: „ ... problém není v nedostatečné nabídce služeb, ale v jejich financování...“

Respondent č. 8 uvedl: „Už jich nedostatek je, vzniká skupina seniorů, kteří nepracovali, a tudíž nemají nárok na důchod (ač jsou uznáni invalidními či mají důchodový věk), a tito zůstávají na dávkách hmotné nouze, tedy s příjmem 3410 Kč měsíčně. Takového seniora nechce žádné zařízení přijmout, neboť úhrady za služby jsou až trojnásobné. Pro tyto případy není nikde v okolí žádná služba a problém vzrůstá.“

Otázka č. 8

Při navazování na další služby (zkontaktování se se službou atd.) z čeho vycházíte (z jakého zdroje informací o službách)?

U této otázky většinou respondenti odpovídali, že vycházejí z místní znalosti, další častá odpověď byla, že vycházejí z Katalogu sociálních služeb. Dále pak z registru poskytovatelů sociálních služeb, doporučení od seniorů, případně hledají informace pomocí internetu.

Respondent č. 9 uvedl: „Místní znalost, nejlepší spolupráce je při osobním setkání/kontaktu. Pak je platný i Katalog sociálních služeb – na internetu (vydaný papírový katalog je krásný, ale jistě byl drahý a špatně se v něm hledá a data již nejsou doplňována). Pak si zakládáme letáčky a jiné propagační materiály, které se občas také hodí.“

Respondent č. 13 uvedl: „Hlavně vycházíme z osobní znalosti nabídek. V případě nutnosti z Katalogu sociálních služeb. Jinak si myslím, že služby v rámci okresu máme provázané a víme o sobě.“

Otázka č. 9

Pokud okres Chomutov nedisponuje potřebnou službou, je na koho se obrátit (krajský úřad, osvědčené sociální služby v jiném okrese, v jiném kraji, ...)?

Respondenti uváděli, že se převážně obrazejí na kolegy z jiného města v okrese. V případě, že služba není ani v okrese v jiném městě, pak se kontaktují s kolegy z jiného okresu. Dále pak využívají hledání v Katalogu sociálních služeb, kde získají

základní informace o službě a přímé internetové odkazy na služby. 1 respondent uvedl, že není na koho se obrátit.

Respondent č. 6 uvedl: „Záleží o jakou službu se jedná, telefonicky kontaktujeme jiná města, zjišťujeme, zda službu nabízejí a zda nám mohou pomoci.“

Respondent č. 8 uvedl: „Ano, máme určité osvědčené sociální služby v jiných okresech i krajích, které doporučujeme.“

Otázka č. 10

Myslíte si, že je pro seniora důležitá blízkost sociální služby svému stávajícímu, případně původnímu bydlišti?

V této otázce se všichni respondenti shodli, že je pro seniory důležitá blízkost sociální služby stávajícímu bydlišti.

Respondent č. 3 uvedl: „Domnívám se, že ano. Někdy bývá problém i s přestěhováním z bytu do pobytové služby v jiné části města než senior dosud žil.“

Respondent č. 14 uvedl: „ pro seniora je blízkost soc. služby jedno z nejdůležitějších kritérií pro to, aby službu chtěl využívat.“

7.3. Shrnutí dotazníkového šetření

V předchozí kapitole 7.2. jsem se podrobně věnovala každé jednotlivé otázce dotazníkového šetření. Respondenti měli možnost se v otázce vyjádřit neomezeně a měli možnost se k otázce nevyjádřit vůbec. Někteří respondenti odpovídali heslovitě, ale většina se v odpovědích vyjádřila podrobněji. K dotazníku přistupovali zodpovědně.

Z dotazníkového šetření jsem zjistila, že senioři, případně jejich rodina, známí, se o sociální služby zajímají a hledají informace u sociálních pracovníků na obecních úřadech. Na úřadech je jim nejčastěji poskytnuto základní poradenství a následně jim je nabídnuta pomoc s navázáním další služby, případně doprovod. Služby, o kterých senioři shánějí informace, jsou různorodé, jedná se zejména o služby sociální péče (pečovatelská služba, pobytové služby). Dále se informují o možnostech bydlení pro seniory, které není sociální službou, např. dům s pečovatelskou službou, kde by chtěli sociální služby využívat. Mimo jiné z dotazníků vyplynulo, že sociální pracovníci nemají problém při spolupráci s poskytovateli sociálních služeb v okrese Chomutov. Sociální pracovníci v dotazníku uvedli, že dle jejich názoru v okrese Chomutov není

žádných přebytečných služeb pro seniory, ale co se týče nedostatku, tak zde se jejich názory vzájemně odlišovaly, a zmínili celou řadu sociálních služeb pro seniory, které se jim jeví kapacitně nedostatečné. Dále se sociální pracovníci v dotazníku zamýšleli nad tím, zda se např. vzhledem ke stárnutí obyvatelstva některé služby stanou nedostatkovými. Zde pracovníci často spojovali odpověď s financemi. Poukazovali na možné problémy s financováním sociálních služeb a tím pádem omezování kapacity sociálních služeb. A často zmiňovali a upozorňovali na narůstající problém uspokojení poptávky nízkopříjmových skupin seniorů po sociálních službách. Dále shrnutím dotazníků bylo zjištěno, že při hledání vhodné sociální služby pro seniory sociální pracovníci nejčastěji vycházejí z místní znalosti. Další častou odpovědí bylo, že používají informace z registru poskytovatelů sociálních služeb, případně katalogu sociálních služeb, kde získávají internetové odkazy na podrobnější informace k hledané službě. V situaci, kdy okres Chomutov nedisponuje vhodnou sociální službou pro seniora, se pracovníci nejčastěji obracejí na své kolegy v jiných regionech.

Vzhledem k tématu bakalářské práce Sociální služby pro seniory v okrese Chomutov, jsem sociálním pracovníkům jako poslední otázku v dotazníku položila, jestli si myslí, že je pro seniora důležitá blízkost sociální služby svému stávajícímu, případně původnímu bydlišti. Tuto otázku jsem zvolila proto, že jsem přesvědčená, že pokud si budou sociální pracovníci myslet, že je to důležité, budou se snažit hledat vhodnou službu v blízkém okolí, v opačném případě, budou k hledání vhodné sociální služby v místě lhotejní. Zde se sociální pracovníci většinou shodli, že blízkost sociální služby je pro seniora důležitá.

Přehledné shrnutí odpovědí respondentů je uvedeno v příloze č. 4, č. 5, č. 6.

8. Sociální služby pro seniory v okrese Chomutov

V předchozí kapitole jsem se věnovala dotazníkovému šetření, kdy jsem zjišťovala prostřednictvím respondentů – sociálních pracovníků zájem seniorů o sociální služby, dále jsem získala názor respondentů na dostatek/nedostatek sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov a jaké používají zdroje k vyhledávání potřebných informací ohledně sociálních služeb pro seniory.

Analýzou získaných informací o sociálních službách pro seniory v okrese Chomutov se mi tak mohou nepřímo potvrdit (případně nepotvrdit) informace získané od sociálních pracovníků v dotazníkovém šetření.

Dle zjištěných dat a současně i z vlastní zkušenosti pracovníka sociálního odboru považuji za vhodné ke zjišťování výčtu sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov využít internetový zdroj Registru poskytovatelů sociálních služeb, který je k nalezení na internetových stránkách <http://iregistr.mpsv.cz/> . Hlavním důvodem, proč jsem použila tento zdroj informací, je jeho pravidelná aktualizace a seskupené informace na jednom místě. Dále jsem využila internetové stránky Katalogu sociálních služeb Ústeckého kraje, a to na stránkách <http://socialnisluzby.kr-ustecky.cz/>. Tyto internetové zdroje mi pomohly ke shrnutí informací o sociálních službách v okrese Chomutov. Prostřednictvím výše uvedených internetových zdrojů jsem získala kontakty na webové stránky poskytovatelů sociálních služeb, kde cílovou skupinou jsou senioři, a informace z registru, případně z katalogu jsem si mohla ověřit.

Níže uvádím přehled sociálních služeb okresu Chomutov, kde jsou senioři zahrnuti do cílové skupiny poskytované služby.

8.1. Členění dle obcí

Chomutov

V Chomutově působí 9 registrovaných poskytovatelů sociálních služeb pro seniory (některé služby nemusí být určeny výhradně seniorům).

Jsou jimi: Sociální služby Chomutov,

Spirála,

Centrum pomoci pro zdravotně postižené a seniory,

Kapka 97, občanské sdružení onkologických pacientů a přátel,

Oblastní charita Most,

Penzion Pod Břízami s.r.o.,

Diecézní charita Litoměřice,

Společně proti času, o.p.s.,

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR.

Sociální služby Chomutov poskytují tyto služby

- Domov pro seniory
- Domov pro osoby se zdravotním postižením
- Denní stacionář pro osoby se zdravotním postižením

- Azylový dům
- Pečovatelská služba
- Odborné sociální poradenství

webový kontakt <http://www.soschomutov.cz/>

Spirála (Ústí nad Labem) poskytuje tyto služby:

- Krizová pomoc
- Tel. krizová pomoc
- Intervenční centrum
- Odborné sociální poradenství

webový kontakt <http://www.spirala-ul.cz/>

Centrum pomoci pro zdravotně postižené a seniory poskytuje tyto služby:

- Odborné sociální poradenství
- Osobní asistence

webový kontakt <http://www.centrumpomoci.cz/>

Kapka 97, občanské sdružení onkologických pacientů a přátel poskytuje tyto služby:

- Odborné sociální poradenství
- Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

webový kontakt <http://www.kapka97.cz>

Oblastní charita Most poskytuje tyto služby:

- Odborné sociální poradenství

webový kontakt www.charitamost.cz

Penzion Pod Břízami s.r.o. poskytuje tyto služby:

- Domov se zvláštním režimem

webový kontakt penzionpodbrizami.webnode.cz

Diecézní charita Litoměřice poskytuje tyto služby:

- Pečovatelská služba

webový kontakt <http://www.dchltm.cz>

Společně proti času, o.p.s. poskytuje tyto služby:

- Pečovatelská služba

webový kontakt www.spolecneproticasu.cz

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR poskytuje tyto služby:

- Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

webový kontakt www.sons.cz

Jirkov

V Jirkově působí 3 registrovaní poskytovatelé sociálních služeb pro seniory (některé služby nemusí být určeny výhradně seniorům).

Jsou jimi: Městský ústav sociálních služeb Jirkov,

Občanské sdružení Světlo Kadaň,

Důstojný život - centrum pro zdravotně postižené, o.p.s.

Městský ústav sociálních služeb Jirkov poskytuje tyto služby:

- Domov pro osoby se zdravotním postižením
- Domov pro seniory
- Odlehčovací služba
- Domov se zvláštním režimem
- Osobní asistence
- Pečovatelská služba
- Odborné sociální poradenství

webový kontakt <http://www.meussj.cz/>

Občanské sdružení Světlo Kadaň poskytuje tyto služby:

- Terénní programy

webový kontakt www.os-svetlo.net

Důstojný život - centrum pro zdravotně postižené, o.p.s. poskytuje tyto služby:

- Osobní asistence

Kadaň

V Kadani působí 4 registrovaní poskytovatelé sociálních služeb pro seniory (některé služby nemusí být určeny výhradně seniorům).

Jsou jimi: Domovy sociálních služeb Kadaň a Maš'ov,

Městská správa sociálních služeb Kadaň,

Naděje,

Občanské sdružení Světlo Kadaň.

Domovy sociálních služeb Kadaň a Maš'ov poskytují tyto služby:

- Domov pro osoby se zdravotním postižením

webový kontakt <http://www.dsskm.cz/>

Městská správa sociálních služeb Kadaň poskytuje tyto služby:

- Domov pro seniory
- Pečovatelská služba
- Odlehčovací služba

webový kontakt <http://www.mesto-kadan.cz/msss>

Naděje poskytuje tyto služby:

- Nízkoprahové denní centrum
- Odborné sociální poradenství

webový kontakt <http://nadeje.cz/kadan>

Občanské sdružení Světlo Kadaň poskytuje tyto služby:

- Odborné sociální poradenství

webový kontakt www.os-svetlo.net

Klášterec nad Ohří

V Klášterci nad Ohří jsou 2 registrovaní poskytovatelé sociálních služeb pro seniory (některé služby nemusí být určeny výhradně seniorům).

Jsou jimi: Naděje,

Městský ústav sociálních služeb Klášterec na Ohří.

- Naděje poskytuje tyto služby:
- Azylový dům pro jednotlivce a rodiny
- Nízkoprahové denní centrum
- Noclehárna pro muže a ženy
- Terénní programy v rodinách

webový kontakt http://nadeje.cz/klasterec_nad_ohri/

- Městský ústav sociálních služeb Klášterec nad Ohří poskytuje tyto služby:

- Domov pro seniory
- Pečovatelská služba
- Denní stacionář
- Odlehčovací služba

webový kontakt <http://muss.klasterec.cz/>

Vejprty

Ve Vejprtech působí 1 registrovaný poskytovatel sociálních služeb pro seniory (kromě domova pro seniory nemusí služby být určeny výhradně seniorům).

Je to Městská správa sociálních služeb Vejprty.

Městská správa sociálních služeb Vejprty poskytuje tyto služby:

- Chráněné bydlení
- Domov pro seniory
- Domov se zvláštním režimem
- Domov pro osoby se zdravotním postižením

webový kontakt <http://www.msssvejprty.cz/>

Mašťov

V Mašťově působí 1 registrovaný poskytovatel sociálních služeb pro seniory (kromě domova pro seniory nemusí služby být určeny výhradně seniorům).

Je to příspěvková organizace Domovy sociálních služeb Kadaň a Mašťov.

Domovy sociálních služeb Kadaň a Mašťov poskytují tyto služby:

- Domov pro seniory
- Domov se zvláštním režimem

webový kontakt <http://www.dskm.cz/>

Kovářská

V Kovářské působí 1 registrovaný poskytovatel sociálních služeb pro seniory (služba není určena výhradně seniorům).

Je jím Domov pro osoby se zdravotním postižením Kovářská.

Domov pro osoby se zdravotním postižením Kovářská poskytuje tuto službu:

- Domov pro osoby se zdravotním postižením

webový kontakt www.uskovarska.cz

8.2. Členění dle služeb

Nyní rozčlením poskytovatele sociálních služeb dle jednotlivých druhů sociálních služeb. K některým službám připojím komentář z veřejně přístupného dokumentu Střednědobý plán sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 (dostupný na webových stránkách:

http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1681176

V okrese Chomutov jsou poskytovány tyto sociální služby, kde do cílových skupin jsou zahrnuti senioři:

Odborné sociální poradenství - 8 poskytovatelů

Chomutov: Sociální služby Chomutov

Spirála (Ústí nad Labem)

Centrum pomoci pro zdravotně postižené a seniory

Kapka 97, občanské sdružení onkologických pacientů a přátel

Oblastní charita Most

Kadaň: Naděje

Občanské sdružení Světlo Kadaň

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko je uvedeno, že odborné sociální poradenství je zaměřeno na poradenství pro rodinu a mezilidské vztahy, dluhové poradenství, sociálně právní poradenství. Současná kapacita služeb je celkem dostačující.

Osobní asistence - 3 poskytovatelé

Chomutov: Centrum pomoci pro zdravotně postižené a seniory

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Důstojný život - centrum pro zdravotně postižené, o.p.s.

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko se uvádí: „... osobní asistence jsou velmi často poskytovány členy rodiny, funguje zde mezigenerační výpomoc v rodinách...“, čísla o počtu příjemců osobní asistence jsou nízká, často osobní asistenci supluje pečovatelská služba, přesto pracovní skupina, která zpracovává Střednědobý plán sociálních služeb Ústeckého kraje, doporučuje navýšit kapacitu uživatelů v regionu, a to zejména vzhledem k demografickému vývoji regionu a trendu podpory zůstat v původním bydlišti a pobytové služby využívat až později.

Pečovatelská služba - 6 poskytovatelů

Klášterec nad Ohří: Městský ústav sociálních služeb Klášterec nad Ohří

Chomutov: Sociální služby Chomutov

Diecézní charita Litoměřice

Společně proti času, o.p.s.

Kadaň: Městská správa sociálních služeb Kadaň

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko uvádí, že pečovatelská služba je dostupná spíše ve větších až středních městech, poskytovatelé postupně aktualizují svou nabídku služeb, občas se potýkají se zneužíváním úkonů pečovatelské služby jako levné úklidové služby. I zde počítají s trendem podpory pečovatelské služby, což umožní seniorům zůstat v původním domácím prostředí.

Odlehčovací služba - 3 poskytovatelé

Klášterec nad Ohří: Městský ústav sociálních služeb Klášterec nad Ohří

Kadaň: Městská správa sociálních služeb Kadaň

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

K odlehčovací službě se ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko uvádí, že zájem o tuto službu je často nárazový, využívá se spíše pobytové odlehčovací služby a i zde počítají

s trendem podpory odlehčovací služby, a která umožní seniorům zůstat v původním domácím prostředí.

Denní stacionář - 2 poskytovatelé

Klášterec nad Ohří: Městský ústav sociálních služeb Klášterec nad Ohří (denní stacionář)

Chomutov: Sociální služby Chomutov (Denní stacionář pro osoby se zdravotním postižením)

V Klášterci nad Ohří jsou služby denního stacionáře zaměřeny pouze na osoby dospělé (zdravotní postižení, omezení) a seniory, tzn. že jejich soběstačnost je snížena buď z důvodu zdravotního postižení nebo věku. V Chomutově jsou služby poskytovány dětem ve věku 1-5 let nebo osobám starším 17 let, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení.

Týdenní stacionář

V okrese Chomutov není žádný poskytovatel týdenního stacionáře. Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko se uvádí, že poptávka po této službě se objeví zřídka, částečně se dá uspokojit pomocí terénních služeb – pečovatelská služba, osobní asistence. Následně pak pouze pomocí pobytových služeb (Domov pro seniory, Domov pro osoby se zdravotním postižením, Odlehčovací služba).

Domov pro seniory - 6 poskytovatelů

Klášterec nad Ohří: Městský ústav sociálních služeb Klášterec nad Ohří

Chomutov: Sociální služby Chomutov

Mašťov: Domovy sociálních služeb Kadaň a Mašťov

Kadaň: Městská správa sociálních služeb Kadaň

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Vejprty: Městská správa sociálních služeb Vejprty

V dokumentu Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko se uvádí, že počet lůžek v Domovech pro seniory je dostačující, kapacitu nenavyšovat, ale spíše jít směrem transformace těchto zařízení na zařízení, kterých je v regionu nedostatek, např. domov se zvláštním režimem.

Domov pro osoby se zdravotním postižením - 5 poskytovatelů

Chomutov: Sociální služby Chomutov

Kadaň: Domovy sociálních služeb Kadaň a Mašťov, příspěvková organizace

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Kovářská: Domov pro osoby se zdravotním postižením Kovářská

Vejprty: Městská správa sociálních služeb Vejprty

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko je uvedeno, že přestože je dlouhá čekací doba na umístění v těchto zařízeních (je zde velká poptávka i ze vzdálenějších regionů) doporučuje se postupně snižovat kapacitu v zařízeních a více podporovat terénní služby a chráněná bydlení.

Domov se zvláštním režimem - 4 poskytovatelé

Chomutov: Penzion Pod Břízami s.r.o.

Mašťov: Domovy sociálních služeb Kadaň a Mašťov

Jirkov: Městský ústav sociálních služeb Jirkov

Vejprty: Městská správa sociálních služeb Vejprty

Ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 - část 3.2. Region Chomutovsko se uvádí, že kapacita v regionu je nedostačující, pracovní skupina doporučuje postupně navýšit počet lůžek v těchto zařízeních, dále doporučuje, aby tato lůžka vznikla transformováním lůžek v domovech pro seniory na lůžka v domovech se zvláštním režimem.

Chráněné bydlení - 1 poskytovatel

Vejprty: Městská správa sociálních služeb Vejprty

V okrese Chomutov je pouze jeden poskytovatel chráněného bydlení. Pracovní skupina zpracovávající Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017 doporučuje podporovat chráněná bydlení, případně další formy bydlení, které by umožňovaly uživatelům bydlení v „domácím“ prostředí.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením - 2 poskytovatelé

Chomutov: Kapka 97, občanské sdružení onkologických pacientů a přátel

Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR

V okrese Chomutov jsou poskytovatelé sociálně aktivizačních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením, ale jejich zaměření je spíše cíleno na osoby se zdravotním postižením (chronické onemocnění, nevidomost, slabozrakost), věk zde hraje pouze okrajovou roli.

Azylový dům - 2 poskytovatelé

Kláštorec nad Ohří: Naděje

Chomutov: Sociální služby Chomutov

Azylový dům je přechodné řešení bytové situace. Senioři se uživateli těchto služeb stávají spíše výjimečně, nejsou hlavní cílovou skupinou.

Nízkoprahové denní centrum - 1 poskytovatel

Kláštorec nad Ohří, Kadaň: Naděje

V okrese Chomutov je 1 poskytovatel nízkoprahového denního centra, služby poskytuje ve městě Kláštorec nad Ohří a v Kadani. Uživatelé zde mají možnost provést osobní hygienu, připravit si jídlo. Naděje pomáhá získat potravinovou pomoc, je k dispozici sociální šatník ze sbírek občanů. Jak se uvádí v Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017, kapacita služeb tohoto typu je nedostatečná, a to zejména ve městech Chomutov, Jirkov.

Noclehárna pro muže a ženy - 1 poskytovatel

Kláštorec nad Ohří: Naděje

Naděje v Klášterci nad Ohří poskytuje (mimo výše uvedené služby) možnost přespání na nocležiště. I zde jsou senioři spíše okrajovou cílovou skupinou.

Terénní programy - 2 poskytovatelé

Kláštorec nad Ohří: Naděje

Jirkov: Občanské sdružení Světlo Kadaň

V okrese Chomutov jsou 2 poskytovatelé služeb terénních programů, kteří mají zahrnuty do cílových skupin osoby ohrožené sociálním vyloučením, senioři jsou zde tedy spíše okrajovou skupinou.

Krizová pomoc, Telefonická krizová pomoc, Intervenční centrum - 1 poskytovatel

Chomutov: Spirála (Ústí nad Labem)

V okrese Chomutov funguje Spirála (poskytovatel sociálních služeb), která poskytuje výše uvedené služby. Sídlo této organizace je v Ústí nad Labem. V Chomutově působí 1 den v týdnu. Věková hranice cílové skupiny je neomezená. Telefonická krizová pomoc je poskytována za cenu běžného hovoru.

Průvodcovská a předčitatelská služba, tísňová péče

V okrese Chomutov není poskytovatel těchto služeb, je možno využít poskytovatele služby v jiném okrese Ústeckého kraje, nebo případně poskytovatele služeb v sousedním kraji.

8.3. Shrnutí sociálních služeb v okrese Chomutov

Dle výše uvedeného výčtu poskytovaných sociálních služeb pro seniory v kapitole 8.1., 8.2. zjišťujeme, že služby pro seniory jsou poskytovány převážně ve městech okresu. Z toho vyplývá, že obyvatelé – senioři z menších obcí v případě potřeby sociální služby musí za službou sami přijet - může se jednat např. o službu odborného poradenství, odlehčovací služby.

Pokud se jedná o služby pobytové, senioři z menších obcí, v případě potřeby, musí počítat s nutným přesunem mimo svou domovskou obec. A jak si můžeme všimnout, poskytovatelé sociálních služeb – pečovatelské služby, osobní asistence působí také pouze ve větších městech okresu. Do okolních menších obcí vyjíždějí spíše výjimečně nebo vůbec. Zde pak místo registrovaných služeb často nastupuje sousedská výpomoc, která v dnešní době stále funguje.

Pro přehlednost a srovnání nabídky sociálních služeb pro seniory v jednotlivých obcích, kde se sociální služby pro seniory poskytují, jsem kapitolu 8.1. a 8.2. shrnula do přehledné tabulky č. 1.

Jak z tabulky zjistíme, nejvíce sociálních služeb pro seniory je poskytováno v největších obcích okresu. Mezi nejčtenější poskytované sociální služby seniorům patří pobytové služby - domov pro seniory, domov pro osoby se zdravotním postižením, domov se zvláštním režimem. Poté následuje terénní služba - pečovatelská služba.

Některé služby jsou poskytovány pouze v některých městech. Ale co se týče okresu Chomutov jako celku, jsou zde zastoupeny všechny důležité, nejžádanější sociální služby pro seniory. Zde bych provedla srovnání s otázkou č. 6 z dotazníkového šetření, kde sociální pracovníci byli dotazováni: Kterých služeb pro seniory je dle jejich názoru v okrese Chomutov nedostatek? Respondenti se v této otázce s odpověďmi

výrazně od sebe odlišovali. Dalo by se to vysvětlit tím, že každý působí na pracovišti v jiném městě a vzhledem k tomu, že nabídka služeb je v každém městě jiná a služby se vyhledávají co nejbližší seniorovi, považují za nedostatečné, když v jejich městě není zastoupena určitá sociální služba. Na důležitosti blízkosti sociální služby stávajícímu bydlišti se respondenti shodli v otázce č. 10 v dotazníkovém šetření.

Tabulka č. 1

Obce (města) okresu Chomutov, kde jsou poskytovány sociální služby pro seniory

	Chomutov	Jirkov	Kadaň	Klášterec nad Ohří	Vejprty	Mašťov	Kovářská
Odb.sociální poradenství	•	•	•				
Osobní asistence	•	•					
Pečovatelská služba	•	•	•	•			
Odlehčovací služba		•	•	•			
Denní stacionář	•			•			
Domov pro seniory	•	•	•	•	•	•	
Domov pro osoby se ZP	•	•	•		•		•
Domov se zvl. režimem	•	•			•	•	
Nízkoprahové denní centrum			•	•			
Azylový dům	•			•			
Noclehárna				•			
Terénní programy		•		•			
SAS pro seniory a ZP	•						
Krizová pomoc	•						
Telefonická krizová pomoc	•						
Intervenční centrum	•						
Chráněné bydlení					•		

použité zkratky:

ZP = zdravotně postižení

SAS pro seniory a ZP = sociálně aktivizační služby pro seniory a zdravotně postižené

Obce okresu jsou v tabulce řazeny dle nejvyššího počtu obyvatel sestupně.

Závěr

Stáří je závěrečná etapa života. V zájmu každého jedince a jeho okolí je, aby mohl prožít tuto část života kvalitně a důstojně.

Cílem mé bakalářské práce bylo zmapovat sociální služby pro seniory v okrese Chomutov.

V první části práce - teoretická část - jsem se věnovala všeobecným pojmům - stáří, senior, potřeby seniorů, péče o seniory. Dále pak jsem se podrobněji zabývala tématem sociálních služeb pro seniory. Vycházela jsem jak z odborné literatury, tak z platné legislativy.

V druhé části - praktická část - jsem pak přistoupila k samotnému mapování sociálních služeb v okrese Chomutov. Uvedla jsem základní demografické údaje o okrese Chomutov. Dále jsem požádala sociální pracovníky obecních úřadů okresu Chomutov o spolupráci při dotazníkovém šetření. Sociální pracovníci se vyjádřili v otevřených otázkách ke spolupráci se seniory a k nabídce sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov. K analýze dostupných sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov jsem využila dostupný internetový zdroj, který mimo jiné doporučili i sami sociální pracovníci. Při hledání vhodného poskytovatele sociálních služeb považuji za užitečný a přehledný zdroj internetové stránky Registru poskytovatelů sociálních služeb a dále pak Katalog sociálních služeb Ústeckého kraje. Tyto stránky jsou pravidelně aktualizovány a zájemce o službu se dostane ke kontaktním údajům potřebné sociální služby, kde pak následně může získat hledané podrobnější informace. V případě, že senior, případně jeho rodina nejsou počítačově zdatní ve hledání vhodné sociální služby, mohou se obrátit na sociální odbory obcí, popřípadě na odborné sociální poradny. Této možnosti řada z nich využívá.

Zmapováním sociálních služeb pro seniory v okrese Chomutov jsem došla k závěru, že v okrese Chomutov jako celku je četná nabídka sociálních služeb pro seniory. Problémem však zůstává, že sociální služby pro seniory jsou poskytovány především ve větších městech okresu. Senioři z menších měst a obcí jsou tak nuceni za službou dojíždět, případně pokud jde o službu pobytovou, tak jsou pak nuceni se za službou přestěhovat do jiného města.

Nejvíce sociálních služeb v okrese jsou z oblasti pobytových sociálních služeb. Ovšem současným trendem je, aby senior zůstal ve svém domácím prostředí a svůj pobyt v tomto prostředí zvládal pomocí terénních služeb, popřípadě ambulantních služeb a pobytovou sociální službu začal využívat co nejpozději. Poskytovatelé tak budou nuceni poskytování služeb přehodnocovat a možná i měnit typ poskytované služby.

Závěrem mohu uvést, že v okrese Chomutov je zastoupena většina důležitých a žádaných sociálních služeb pro seniory. Ale jak jsem již uvedla, většina služeb je poskytována pouze ve větších městech, dochází tak k nedostatečnému plošnému pokrytí poptávky po sociálních službách v daném regionu.

Použitá literatura

- Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha, Karolinum 2002, ISBN 80-246-0139-7
- Dvořáčková, D.: Kvalita života seniorů v domovech pro seniory. Praha, Grada Publishing 2012, ISBN 978-80-247-4138-3
- Drapela, V. J.: Přehled teorií osobnosti. Praha, Portál 2003, ISBN 80-7178-766-3
- Glosová, D. a kol.: Bydlení pro seniory. Brno, Era group spol. s r. o. 2006, ISBN 80-7366-057-1
- Gruss, P.: Perspektivy stárnutí: z pohledu psychologie celoživotního vývoje. Praha, Portál 2009 (přeložila Lucie Simonová), ISBN 978-80-7367-605-6
- Hartl, P., Hartlová, H.: Psychologický slovník.. Praha, Portál 2000, ISBN 80-7178-303-X
- Haškovcová, O.: Fenomén stáří. Praha, Havlíček Brain Team 2010, ISBN 978-80-87109-19-9
- Havrdová, Z. a kol.: Hodnoty v prostředí sociálních a zdravotnických služeb. Praha, FHS UK 2010, ISBN 978-80-87398-06-7
- Hendl, J.: Kvalitativní výzkum. Praha, Portál 2005, ISBN 80-7367-040-2
- Janečková, H.: Sociální práce se starými lidmi. Sociální práce v praxi. Praha, Portál 2005, ISBN 80-7367-02-X
- Kalvach, Z., a kol.: Geriatrie a gerontologie. Praha, Grada Publishing 2004, ISBN 80-247-0548-6
- Králová, J., Rážová, E.: Sociální služby a příspěvek na péči. Olomouc, ANAG 2012, 4. aktualizované vydání, ISBN 978-80-7263-748-5
- Malíková, E.: Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních. Praha, Grada Publishing 2011, ISBN 978-80-247-3148-3
- Matoušek, O. a kol.: Sociální služby. Praha, Portál 2011, ISBN 978-80-262-0041-3
- Mlýnková, J.: Péče o staré občany. Praha, Grada Publishing 2011, ISBN 978-80-247-3872-7
- Mühlpacher, P.: Gerontopedagogika. Brno, Masarykova univerzita 2004, ISBN 80-210-3345-2.
- Pichaud, C., Thareauová, I.: Soužití se staršími lidmi. Praha, Portál 1998, ISBN 80-7178-184-3
- Plháková, A.: Dějiny psychologie. Praha, Grada Publishing 2006, ISBN 80-247-0871-X
- Pokorná, A.: Komunikace se seniory. Praha, Grada Publishing 2010, ISBN 978-80-247-3271-8

Rheinwaldová, E.: Novodobá péče o seniory. Praha, Grada Publishing 1999, ISBN 80-7169-828-8

Říčan, P.: Cesta životem. Praha, Portál 2006, ISBN 80-7367-124-7

Sak, P., Kolesárová, K.: Sociologie stáří a seniorů. Praha, Grada Publishing 2012, ISBN 978-80-247-3850-5

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Internetové zdroje:

World Health Organization

<http://www.who.cz/index.php/7dubna-svetovy-den-zdravi> z 11.12.2012

Portál vzdělávání seniorů

<http://www.e-senior.cz/www/virtualni-univerzita-tretiho-veku> z 29.11.2013

Český statistický úřad

<http://www.czso.cz/>

Český statistický úřad - Časová řada - vybrané ukazatele za okres Chomutov

[http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov_cr/\\$File/CZ0422.pdf](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/okres_chomutov_cr/$File/CZ0422.pdf) z 14.3.2014

<http://www.mpsv.cz/cs/9>

Registr poskytovatelů sociálních služeb

<http://iregistr.mpsv.cz/>

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Ústeckém kraji na období 2014-2017

http://www.kr-ustecky.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450018&id_dokumenty=1681176

z 16.4.2014

Seznam příloh

Příloha č. 1: Česká republika s vyznačenými okresy

Příloha č. 2: Mapa okresu Chomutov

Příloha č. 3: Vzor dotazníku

Příloha č. 4: Shrnutí dotazníků - otázka 1. - 4.

Příloha č. 5: Shrnutí dotazníků - otázka 5. - 8.

Příloha č. 6: Shrnutí dotazníků - otázka 9. - 10.

Příloha č. 7: Vyplněný dotazník - Respondent č. 5

Příloha č. 8: Vyplněný dotazník - Respondent č. 9